

УДК 616.89-008.48:616-055.2

Канд. мед. наук, доц. М. В. САВІНА

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АДИКТИВНОГО СТАТУСУ ПОДРУЖЖЯ В РОДИНАХ ІЗ РІЗНИМ СТАНОМ ЗДОРОВ'Я ТА ЗАЛЕЖНОЮ ПОВЕДІНКОЮ У ЖІНОК

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Проведено порівняльний аналіз адиктивного статусу подружжя залежно від стану здоров'я сім'ї та адиктивної поведінки жінок. Установлено, що у жінок захоплення об'єктом на рівні залежності спостерігається у рамках поведінкових (фізіологічних) адикцій. Більшість чоловіків продемонстрували межові форми адиктивної поведінки (вживання зі шкідливими наслідками та небезпечного вживання), які сприяли прогресуванню у їхніх дружин власних адикцій, порушень здоров'я родини. Отримані дані покладено в основу системи психологічної корекції та психо-профілактичної підтримки здоров'я сім'ї за наявності адиктивної поведінки у жінок.

Ключові слова: адиктивний статус, жінки, порушення здоров'я сім'ї.

На теперішній час особливої актуальності набувають дослідження, засновані на персоніфікованому підході [1]. Вже зрозуміло, що не можна вивчати усіх хворих з однією нозологією психічних і поведінкових розладів, сучасність диктує необхідність визначення специфіки окремих контингентів. Якщо в полі психіатричних досліджень цей підхід отримав гідне визнання та не викликає суперечок, то науковий простір медицини залежностей, на жаль, досі залишається поза персоніфікованими методологічними підходами [2, 3]. Проте не викликає сумніву, що у жінок, які становлять 52% населення

земної кулі, клінічні прояви та прогноз адиктивних розладів інші, ніж у чоловіків. І якщо особливості формування, розвитку та перебігу алкогольної залежності у жінок вивчено досить прискіпливо, то наукова інформація щодо специфіки виникнення, перебігу та терапії інших станів залежності — як хімічної, так і поведінкової — практично відсутня.

Захворювання жінки на психічні, зокрема адиктивні, розлади відбиваються не тільки на її психопатологічному стані, але й рівні соціального функціонування та якості життя. При цьому головного «удару» зазнає сім'я хворої, бо через розвиток

**Розподіл жінок ОГ ($n = 321$)
за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини**

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення											
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)			вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)			небезпечне вживання (15–19 балів)			залежний стан (20 і більше балів)		
	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$
Їжа	49	15,3	3,6	109	34,0	4,7	119	37,1	4,8	44	13,7	3,4
Чай/кава	56	17,3	3,8	116	36,1	4,8	110	34,3	4,7	40	12,3	3,3
Секс	128	39,7	4,9	133	41,3	4,9	61	19,0	3,9	—	—	—
Робота	45	14,0	3,5	111	34,6	4,8	115	35,8	4,8	50	15,6	3,6
Шопінг	33	10,1	3,0	128	39,7	4,9	83	25,7	4,4	79	24,5	4,3
Телебачення	93	28,8	4,5	108	33,5	4,7	93	28,8	4,5	29	8,9	2,8
Інтернет	134	41,7	4,9	77	23,8	4,3	77	23,8	4,3	34	10,6	3,1
Читання	190	59,2	4,9	70	21,8	4,1	45	14,0	3,5	16	5,0	2,2
Комп'ютерні ігри	205	63,7	4,8	84	26,2	4,4	33	10,1	3,0	—	—	—
Азартні ігри	200	62,3	4,8	85	26,5	4,4	36	11,2	3,2	—	—	—
Алкоголь	211	65,7	4,7	75	23,4	4,2	35	10,9	3,1	—	—	—
Тютюн	50	15,6	3,6	75	23,4	4,2	125	38,9	4,9	71	22,1	4,2
Психостимулятори	300	93,5	2,5	21	6,5	2,5	—	—	—	—	—	—
Канабіноїди	275	85,7	3,5	41	12,8	3,3	5	1,6	1,2	—	—	—
Седативно-снодійні препарати	279	86,9	3,4	35	10,7	3,1	8	2,3	1,5	—	—	—

Примітка. Достовірність розбіжностей між показниками $p \leq 0,01$. Летючі розчинники, опіюїди, галюциногени не виявлено. Те саме у табл. 2–14.

стану залежності у жінки деформації піддається, в першу чергу, функціонування її родини, з невиконанням ряду базових сімейних функцій — емоційної, духовної, господарсько-побутової, виховної та ін. Це посилює перебіг наркопатології пацієнтки, в багатьох випадках призводить до порушення сімейної взаємодії на психофізіологічному, соціальному й мікросоціальному, психологічному і соціально-психологічному рівнях і врешті-решт до кінцевого руйнування сім'ї [4–9].

Отже, вивчення взаємозв'язків між механізмами формування й проявів адиктивної поведінки (АП) у жінок та феноменом здоров'я сім'ї є важливою проблемою медичної психології.

Метою даної роботи було вивчення адиктивного статусу подружжя залежно від АП жінок та стану здоров'я сім'ї для виявлення мішеней подальшої психокорекційної роботи.

На основі інформованої згоди з дотриманням принципів біоетики і деонтології обстежено 321 подружню пару, які звернулися по допомогу з приводу порушення сімейних стосунків та АП у жінок (основна група, ОГ). Додатковими критеріями включення в дослідження були відсутність в анамнезі психічних і поведінкових розладів, а також тяжких соматичних захворювань,

наявність дитини. Як групи порівняння обстежено 50 подружніх пар із порушенням здоров'я родини, в яких у жінок не було проблем адиктивного характеру (група порівняння — 1, ГП-1), та 50 умовно гармонійних (група порівняння — 2, ГП-2).

Виявлення розладів, пов'язаних із АП, та визначення ступеня її небезпечності проводилось за допомогою батареї AUDIT-подібних тестів, розроблених колективом авторів під керівництвом І. В. Лінського [10, 11]. Використання цього методичного інструмента дало можливість виявити глибину проблем, пов'язаних з АП. Цей підхід дав змогу адекватно описати весь діапазон тяжкості розладів, які виникали в обстежених через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини: від окремих ознак і донозологічного — до клінічно вираженого ступеня.

Вивчення адиктивного статусу обстежених жінок ОГ показало такі результати (табл. 1). У пацієнток діагностовано патологічні стани внаслідок захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини, виражених до рівня залежності, за такими об'єктами, як їжа (13,7%), чай/кава (12,3%), робота (15,6%), шопінг (24,5%), телебачення (8,9%), Інтернет (10,6%), читання (5,0%), тютюн (22,1%).

Розподіл чоловіків ОГ ($n = 321$) за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення											
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)			вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)			небезпечне вживання (15–19 балів)			залежний стан (20 і більше балів)		
	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$
Їжа	150	46,7	5,0	121	37,7	4,8	50	15,6	3,6	—	—	—
Чай/кава	162	50,3	5,0	111	34,4	4,8	49	15,3	3,6	—	—	—
Секс	163	50,8	5,0	110	34,3	4,7	48	15,0	3,6	—	—	—
Робота	173	53,7	5,0	111	34,6	4,8	38	11,7	3,2	—	—	—
Шопінг	270	84,1	3,7	38	11,7	3,2	14	4,2	2,0	—	—	—
Телебачення	171	53,3	5,0	106	32,9	4,7	45	13,9	3,5	—	—	—
Інтернет	177	55,1	5,0	103	32,1	4,7	41	12,8	3,3	—	—	—
Читання	256	79,6	4,0	55	17,1	3,8	11	3,3	1,8	—	—	—
Комп'ютерні ігри	167	51,9	5,0	101	31,5	4,6	54	16,7	3,7	—	—	—
Азартні ігри	169	52,5	5,0	100	31,2	4,6	53	16,4	3,7	—	—	—
Алкоголь	115	35,8	4,8	121	37,5	4,8	86	26,6	4,4	—	—	—
Тютюн	38	11,7	3,2	84	26,0	4,4	125	38,9	4,9	75	23,4	4,2
Психостимулятори	303	94,2	2,3	19	5,8	2,3	—	—	—	—	—	—
Канабіноїди	275	85,7	3,5	41	12,8	3,3	5	1,6	1,2	—	—	—
Седативно-снодійні препарати	281	87,4	3,3	34	10,4	3,1	7	2,2	1,5	—	—	—

Серед жінок ОГ стан *небезпечного захоплення* адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (37,1% випадків), чай/кава (34,3%), секс (19,0%), робота (35,8%), шопінг (25,7%), телебачення (28,8%), Інтернет (23,8%), читання (14,0%), комп'ютерні ігри (10,1%), азартні ігри (11,2%), алкоголь (10,9%), тютюн (38,9%), канабіноїди (1,6%), седативно-снодійні препарати (2,3%).

Стан із вживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини серед жінок ОГ установлено за такими об'єктами: їжа (34,0% випадків), чай/кава (36,2%), секс (41,3%), робота (34,6%), шопінг (39,7%), телебачення (33,5%), Інтернет (23,8%), читання (21,8%), комп'ютерні ігри (26,2%), азартні ігри (26,5%), алкоголь (23,4%), тютюн (23,4%), психостимулятори (6,5%), канабіноїди (12,8%), седативно-снодійні препарати (10,7%).

Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини визначено за такими об'єктами: їжа (15,3% випадків), чай/кава (17,3%), секс (39,7%), робота (14,0%), шопінг (10,1%), телебачення (28,8%), Інтернет (41,7%), читання (59,2%), комп'ютерні ігри (63,7%), азартні ігри (62,3%), алкоголь (65,7%), тютюн (15,6%), психостимулятори (93,5%), канабіноїди (85,7%), седативно-снодійні препарати (86,9%).

Таким чином, переважна більшість жінок ОГ продемонструвала захоплення адиктивним об'єктом, виражене до рівня залежності, у рамках поведінкових та/або фізіологічних адикцій на відміну від хімічних. Досвід уживання більшості об'єктів хімічної адикції на невисокому її рівні був у всіх обстежених. Виняток становив тютюн, залежність від якого діагностована у 22,1% пацієнток, небезпечний рівень його вживання — у 38,9%, шкідливий рівень — у 23,4%. Уживання алкоголю виявлено на небезпечному рівні у 10,9% пацієнток, шкідливого — у 23,4%; усі інші (65,7%) мали безпечні показники. Фізіологічна адикція була представлена їжею у вигляді захоплення адиктивним об'єктом, вираженого до рівня залежності, — у 13,7% випадків, небезпечного рівня — у 37,1% та шкідливого рівня — у 34,0%. Така фізіологічна адикція, як секс, мала небезпечний рівень у 19,0% пацієнток, шкідливий — у 41,3%.

Результати розподілу чоловіків ОГ за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини подано у табл. 2.

У чоловіків ОГ не діагностовано патологічних станів внаслідок захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини, виражених до рівня залежності, окрім тютюну (23,4% випадків) (табл. 2).

В обстежених чоловіків ОГ стани *небезпечного захоплення* адиктивним об'єктом та/або вживання

Усереднені показники захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у жінок ОГ (n = 321), бали

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення			
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)	вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)	небезпечне вживання (15–19 балів)	залежний стан (20 і більше балів)
Їжа	4,5	12,8	18,6	26,8
Чай/кава	6,8	12,6	18,9	26,3
Секс	5,0	13,6	17,8	22,3
Робота	5,8	13,5	18,4	22,3
Шопінг	6,7	13,5	19,5	29,1
Телебачення	5,1	13,8	19,7	29,7
Інтернет	4,5	12,0	18,8	28,4
Читання	4,5	13,0	17,2	27,4
Комп'ютерні ігри	4,2	12,0	17,6	23,4
Азартні ігри	5,0	11,9	16,8	—
Алкоголь	5,0	11,8	16,5	—
Тютюн	5,8	13,7	19,5	29,5
Психостимулятори	3,0	8,9	—	—
Канабіноїди	4,4	10,5	17,2	—
Седативно-снодійні препарати	5,1	8,6	16,8	22,1

речовини виявлено за об'єктами: їжа (15,6% випадків), чай/кава (15,3%), секс (15,0%), робота (11,7%), шопінг (4,2%), телебачення (14,9%), Інтернет (12,8%), читання (3,8%), комп'ютерні ігри (16,7%), азартні ігри (16,4%), алкоголь (26,6%), тютюн (38,9%), канабіноїди (1,6%), седативно-снодійні препарати (2,2%).

Стани вживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (37,7% випадків), чай/кава (34,4%), секс (34,4%), робота (34,4%), шопінг (34,4%), телебачення (32,9%), Інтернет (32,1%), читання (17,1%), комп'ютерні ігри (31,5%), азартні ігри (31,2%), алкоголь (37,5%), тютюн (26,0%), психостимулятори (5,8%), канабіноїди (12,8%), седативно-снодійні препарати (10,4%).

Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за об'єктами: їжа (46,7% випадків), чай/кава (50,3%), секс (50,8%), робота (53,7%), шопінг (84,1%), телебачення (53,3%), Інтернет (55,1%), читання (79,6%), комп'ютерні ігри (51,9%), азартні ігри (52,5%), алкоголь (35,8%), тютюн (11,7%), психостимулятори (94,2%), канабіноїди (85,7%), седативно-снодійні препарати (87,4%).

Результати усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини в жінок ОГ подано в табл. 3.

У жінок ОГ кількість адиктивних об'єктів, за якими рівень захоплення досягав вираженості на рівні *залежності*, була досить значною, а саме: їжа (середній бал — 26,8), чай/кава (26,3), робота (22,3), шопінг (29,1), телебачення (29,7), інтернет (28,4), читання (27,4), тютюн (29,5), седативно-снодійні препарати (22,1).

Вираженість захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини на рівні *небезпечно* стану виявлено за такими об'єктами: їжа (середній бал — 18,6), чай/кава (18,9), робота (18,4), шопінг (19,5), телебачення (19,7), інтернет (18,8), читання (17,2), тютюн (19,5).

Вираженість на рівні станів зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (середній бал — 12,8), чай/кава (12,6), секс (13,6), робота (13,5), шопінг (13,5), телебачення (13,8), Інтернет (12,0), читання (13,0), комп'ютерні ігри (12,0), азартні ігри (11,9), алкоголь (11,8), тютюн (13,7) психостимулятори (8,9), канабіноїди (10,5), седативно-снодійні препарати (8,6).

Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (середній бал — 4,5), чай/кава (6,6), секс (5,0), робота (5,8), шопінг (6,7), телебачення (5,1), Інтернет (4,5), читання (4,5), комп'ютерні ігри (4,2), азартні ігри (5,0), алкоголь

Усереднені показники захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків ОГ ($n = 321$), бали

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення			
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)	уживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)	небезпечне вживання (15–19 балів)	залежний стан (20 і більше балів)
Їжа	4,4	11,0	16,0	—
Чай/кава	6,5	11,0	17,0	—
Секс	4,7	12,0	16,0	—
Робота	5,5	12,0	18,0	—
Шопінг	6,8	12,0	19,0	—
Телебачення	5,2	12,5	18,5	—
Інтернет	4,4	11,5	16,5	—
Читання	4,4	12,3	16,0	—
Комп'ютерні ігри	4,3	12,0	17,0	—
Азартні ігри	5,6	11,0	15,0	—
Алкоголь	5,7	11,0	16,0	—
Тютюн	5,4	12,0	18,0	21,0
Психостимулятори	3,2	8,0	—	—
Канабіноїди	4,5	10,0	16,0	—
Седативно-снодійні препарати	5,2	8,6	15,0	—

(5,0), тютюн (5,8), психостимулятори (3,0), канабіноїди (4,4), седативно-снодійні препарати (5,1).

Результати аналізу усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків ОГ свідчать, що в ОГ єдиним об'єктом, ступінь захопленості яким досягав рівня залежності, був тютюн (середній бал — 29,5) (табл. 4).

Отже, у чоловіків ОГ середні показники вираженості *небезпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини становили: їжа (середній бал — 16,0), чай/кава (17,0), секс (16,0), робота (18,0), шопінг (19,0), телебачення (18,5), Інтернет (16,5), читання (16,0), комп'ютерні ігри (17,0), азартні ігри (15,0), алкоголь (16,0), тютюн (18,0), канабіноїди (16,0), седативно-снодійні препарати (15,0).

Середні показники вираженості уживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків ОГ становили: їжа (середній бал — 11,0), чай/кава (11,0), секс (12,0), робота (11,0), шопінг (12,0), телебачення (12,5), Інтернет (11,5), читання (12,3), комп'ютерні ігри (12,0), азартні ігри (11,0), алкоголь (11,0), тютюн (12,0) психостимулятори (8,0), канабіноїди (10,0), седативно-снодійні препарати (8,6).

Відносно *безпечне* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини характеризувалось такою вираженістю на середньому рів-

ні: їжа (середній бал — 4,4), чай/кава (6,5), секс (4,7), робота (5,5), шопінг (6,8), телебачення (5,2), Інтернет (4,4), читання (4,4), комп'ютерні ігри (4,3), азартні ігри (5,6), алкоголь (5,7), тютюн (5,4), психостимулятори (3,2), канабіноїди (4,5), седативно-снодійні препарати (5,2).

Отже, можна зазначити, що переважна більшість чоловіків ОГ демонструвала форми АП на рівні вживання зі шкідливими наслідками та небезпечного вживання. Такі форми АП чоловіків безпосередньо впливали на особистість та функціонування їхніх дружин, сприяли розвитку й прогресуванню у жінок власних поведінкових, хімічних та фізіологічних адикцій.

Результати розподілу обстежених жінок ГП-1 за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини подано у табл. 5.

У жінок ГП-1 діагностовано патологічні стани внаслідок захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини, виражених до рівня *залежності*, за такими об'єктами: їжа (18,0% випадків), чай/кава (20,0%), секс (3,0%), робота (20,0%), шопінг (9,0%), телебачення (13,0%), Інтернет (8,0%), читання (3,0%), комп'ютерні ігри (4,0%), тютюн (28,0%), седативно-снодійні препарати (4,0%) (табл. 5).

Стан *небезпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини серед жінок

Розподіл жінок ГП-1 ($n = 50$)
за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення											
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)			вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)			небезпечне вживання (15–19 балів)			залежний стан (20 і більше балів)		
	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$
Їжа	4	8,0	2,7	15	29,0	4,5	23	45,0	5,0	9	18,0	3,8
Чай/кава	10	19,0	3,9	18	36,0	4,8	13	25,0	4,3	10	20,0	4,0
Секс	20	40,0	4,9	20	40,0	4,9	9	17,0	3,8	2	3,0	1,7
Робота	9	18,0	3,8	19	37,0	4,8	13	25,0	4,3	10	20,0	4,0
Шопінг	8	15,0	3,6	18	36,0	4,8	20	40,0	4,9	5	9,0	2,9
Телебачення	14	28,0	4,5	22	43,0	5,0	8	16,0	3,7	7	13,0	3,4
Інтернет	24	47,0	5,0	16	31,0	4,6	7	14,0	3,5	4	8,0	2,7
Читання	32	63,0	4,8	14	28,0	4,5	3	6,0	2,4	2	3,0	1,7
Комп'ютерні ігри	28	56,0	5,0	14	27,0	4,4	7	13,0	3,4	2	4,0	2,0
Азартні ігри	35	70,0	4,6	10	20,0	4,0	5	10,0	3,0	—	—	—
Алкоголь	23	45,0	5,0	25	50,0	5,0	3	5,0	2,2	—	—	—
Тютюн	11	21,0	4,1	14	28,0	4,5	12	23,0	4,2	14	28,0	4,5
Психостимулятори	48	95,0	2,2	3	5,0	2,2	—	—	—	—	—	—
Канабіноїди	44	88,0	3,2	5	10,0	3,0	1	2,0	1,4	—	—	—
Седативно-снодійні препарати	37	73,0	4,4	7	13,0	3,4	5	10,0	3,0	2	4,0	2,0

ГП-1 виявлено за такими об'єктами: їжа (45,0% випадків), чай/кава (25,0%), секс (17,0%), робота (25,0%), шопінг (40,0%), телебачення (16,0%), Інтернет (14,0%), читання (6,0%), комп'ютерні ігри (13,0%), азартні ігри (10,0%), алкоголь (5,0%), тютюн (23,0%), канабіноїди (2,0%), седативно-снодійні препарати (10,0%).

Стани вживання зі шкідливими наслідками через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини були притаманні жінкам ГП-1 за такими об'єктами: їжа (29,0% випадків), чай/кава (36,0%), секс (40,0%), робота (37,0%), шопінг (36,0%), телебачення (43,0%), Інтернет (31,0%), читання (28,0%), комп'ютерні ігри (27,0%), азартні ігри (20,0%), алкоголь (50,0%), тютюн (28,0%), психостимулятори (5,0%), канабіноїди (10,0%), седативно-снодійні препарати (13,0%).

Відносно безпечно захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (8,0% випадків), чай/кава (19,0%), секс (40,0%), робота (18,0%), шопінг (15,0%), телебачення (28,0%), Інтернет (47,0%), читання (63,0%), комп'ютерні ігри (56,0%), азартні ігри (70,0%), алкоголь (45,0%), тютюн (21,0%), психостимулятори (95,0%), канабіноїди (88,0%), седативно-снодійні препарати (73,0%).

Таким чином, незначна кількість жінок ГП-1 продемонструвала захоплення адиктивним

об'єктом, виражене до рівня залежності, у рамках поведінкових, хімічних та фізіологічної адикцій. Проте, як ми бачимо, жінок із родин з порушенням здоров'я можна віднести до зони ризику розвитку клінічно сформованої АП через високий відсоток серед них осіб із захопленням адиктивним об'єктом та/або вживанням речовини на рівні небезпечного та зі шкідливими наслідками.

Результати вивчення розподілу чоловіків ГП-1 за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини демонструють, що в обстежених не діагностовано патологічних станів унаслідок захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини, виражених до рівня залежності, окрім тютюну (28,3% випадків) (табл. 6).

Проте стан небезпечно захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини серед чоловіків ГП-1 виявлено за такими об'єктами: їжа (17,0% випадків), чай/кава (14,0%), секс (13,0%), робота (8,0%), шопінг (19,0%), телебачення (17,0%), Інтернет (17,0%), читання (14,0%), комп'ютерні ігри (15,0%), азартні ігри (18,0%), алкоголь (35,0%), тютюн (27,3%), канабіноїди (2,0%), седативно-снодійні препарати (8,0%).

Стани вживання зі шкідливими наслідками через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами:

Розподіл чоловіків ГП-1 за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення											
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)			вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)			небезпечне вживання (15–19 балів)			залежний стан (20 і більше балів)		
	<i>n</i>	%	$\pm m$	<i>n</i>	%	$\pm m$	<i>n</i>	%	$\pm m$	<i>n</i>	%	$\pm m$
Їжа	31	61,0	4,9	11	22,0	4,1	9	17,0	3,8	—	—	—
Чай/кава	33	65,0	4,8	11	21,0	4,1	7	14,0	3,5	—	—	—
Секс	32	64,0	4,8	12	23,0	4,2	7	13,0	3,4	—	—	—
Робота	34	67,0	4,7	13	25,0	4,3	4	8,0	2,7	—	—	—
Шопінг	29	58,0	4,9	12	23,0	4,2	10	19,0	3,9	—	—	—
Телебачення	30	59,0	4,9	12	24,0	4,3	9	17,0	3,8	—	—	—
Інтернет	31	62,0	4,9	11	21,0	4,1	9	17,0	3,8	—	—	—
Читання	29	58,0	4,9	14	28,0	4,5	7	14,0	3,5	—	—	—
Комп'ютерні ігри	29	58,0	4,9	14	27,0	4,4	8	15,0	3,6	—	—	—
Азартні ігри	31	62,0	4,9	10	20,0	4,0	9	18,0	3,8	—	—	—
Алкоголь	15	30,0	4,6	18	35,0	4,8	18	35,0	4,8	—	—	—
Тютюн	7	14,0	3,5	15	30,0	4,6	14	27,3	4,5	14	28,3	4,5
Психостимулятори	48	95,0	2,2	3	5,0	2,2	—	—	—	—	—	—
Канабіноїди	44	88,0	3,2	5	10,0	3,0	1	2,0	1,4	—	—	—
Седативно-снодійні препарати	40	79,0	4,1	7	13,0	3,4	4	8,0	2,7	—	—	—

їжа (22,0 % випадків), чай/кава (21,0 %), секс (23,0 %), робота (25,0 %), шопінг (23,0 %), телебачення (24,0 %), Інтернет (21,0 %), читання (28,0 %), комп'ютерні ігри (27,0 %), азартні ігри (20,0 %), алкоголь (35,0 %), тютюн (30,0 %), психостимулятори (5,0 %), канабіноїди (10,0 %), седативно-снодійні препарати (13,0 %).

Відносно *безпечне* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини встановлено за такими об'єктами: їжа (61,0 % випадків), чай/кава (65,0 %), секс (64,0 %), робота (67,0 %), шопінг (58,0 %), телебачення (59,0 %), Інтернет (62,0 %), читання (58,0 %), комп'ютерні ігри (58,0 %), азартні ігри (62,0 %), алкоголь (30,0 %), тютюн (14,0 %), психостимулятори (95,0 %), канабіноїди (88,0 %), седативно-снодійні препарати (79,0 %).

Результати дослідження усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у жінок ГП-1 подано у табл. 7. У жінок ГП-1 кількість об'єктів, захоплення якими відповідає рівню *залежності*, було досить значним, проте меншим та з меншою вираженістю, ніж у жінок ОГ: їжа (середній бал — 22,0), чай/кава (22,0), секс (20,0), робота (23,1), шопінг (23,4), телебачення (22,1), Інтернет (21,2), читання (22,3), тютюн (23,5).

Вираженість (за аналізом усереднених показників) *небезпечного* захоплення адиктивним

об'єктом та/або вживання речовини серед жінок ГП-1 за об'єктами АП становила: їжа (середній бал — 15,0), чай/кава (17,5), секс (16,0), робота (16,0), шопінг (17,0), телебачення (16,0), Інтернет (17,2), читання (16,1), комп'ютерні ігри (16,8), алкоголь (16,3), тютюн (17,2), канабіноїди (15,0), седативно-снодійні препарати (15,8).

Вираженість станів вживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено на рівні таких усереднених показників: їжа (середній бал — 11,5), чай/кава (11,2), секс (11,6), робота (12,5), шопінг (12,3), телебачення (11,1), Інтернет (10,8), читання (9,4), комп'ютерні ігри (8,6), азартні ігри (10,6), алкоголь (11,8), тютюн (17,2), психостимулятори (8,3), канабіноїди (9,2), седативно-снодійні препарати (5,6).

Відносно *безпечне* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини серед жінок ГП-1 виражалось на таких рівнях: їжа (середній бал — 3,3), чай/кава (4,8), секс (4,1), робота (4,7), шопінг (5,5), телебачення (3,8), Інтернет (4,1), читання (3,8), комп'ютерні ігри (2,7), азартні ігри (4,3), алкоголь (5,5), тютюн (4,4), психостимулятори (3,0), канабіноїди (3,7), седативно-снодійні препарати (3,8). Такий розподіл обстежених підтверджує думку про можливість їх віднесення до зони ризику через високий відсоток осіб із захо-

Усереднені показники захоплення адиктивним об'єктом або/та вживання речовини у жінок ГП-1, бали

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення			
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)	вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)	небезпечне вживання (15–19 балів)	залежний стан (20 і більше балів)
Їжа	3,3	11,5	15,0	22,0
Чай/кава	4,8	11,2	17,5	22,0
Секс	4,1	11,6	16,0	20,0
Робота	4,7	12,5	16,0	23,1
Шопінг	5,5	12,3	17,0	23,4
Телебачення	3,8	11,1	16,0	22,1
Інтернет	4,1	10,8	17,2	21,2
Читання	3,8	9,4	16,1	22,3
Комп'ютерні ігри	2,7	8,6	16,8	—
Азартні ігри	4,3	10,6	—	—
Алкоголь	5,5	11,8	16,3	—
Тютюн	4,4	12,4	17,2	23,5
Психостимулятори	3,0	8,3	—	—
Канабіноїди	3,7	9,2	15,0	—
Седативно-снодійні препарати	3,8	5,6	15,8	—

пленням об'єктом адикції на рівні небезпечного вживання та вживання зі шкідливими наслідками.

Результати дослідження усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків ГП-1 показав рівень *залежності* від тютюну (середній бал — 22,0) (табл. 8).

Вираженість *небезпечного* захоплення різними адиктивними об'єктами та/або вживання речовини така: їжа (середній бал — 15,0), чай/кава (16,0), секс (15,5), робота (15,5), шопінг (16,5), телебачення (16,0), Інтернет (17,0), читання (16,0), комп'ютерні ігри (16,5), алкоголь (16,0), тютюн (17,0), канабіноїди (15,0), седативно-снодійні препарати (15,5).

Усереднені показники вираженості станів уживання на рівні *шкідливих наслідків* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини за об'єктами АП такі: їжа (середній бал — 10,0), чай/кава (9,0), секс (8,0), робота (9,0), шопінг (12,0), телебачення (12,0), Інтернет (10,0), читання (9,0), комп'ютерні ігри (8,5), азартні ігри (9,5), алкоголь (10,0), тютюн (11,0), психостимулятори (8,0), канабіноїди (9,0), седативно-снодійні препарати (5,0).

Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (середній бал — 3,2), чай/

кава (4,5), секс (3,9), робота (4,6), шопінг (5,4), телебачення (3,5), Інтернет (4,0), читання (3,6), комп'ютерні ігри (2,1), азартні ігри (4,2), алкоголь (5,2), тютюн (4,1), психостимулятори (2,8), канабіноїди (3,5), седативно-снодійні препарати (3,2).

Таким чином, можна зазначити, що чоловіки ГП-1, як і чоловіки ОГ, мали так звані межові, деструктивні форми АП (на рівні вживання зі шкідливими наслідками та небезпечного вживання). Такі форми адикції безпосередньо не впливали на особистість та функціонування дружин, але були підґрунтям порушення здоров'я родини.

Результати вивчення адиктивного статусу жінок ГП-2 подано у табл. 9. В обстежених респонденток наявність патологічних станів внаслідок захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини, виражених до рівня *залежності*, не виявлено. Стани *небезпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини встановлено за такими об'єктами: їжа (6,0% випадків), чай/кава (2,0%), робота (15,0%), шопінг (20,0% осіб), телебачення (10,0%), Інтернет (15,0%), читання (2,0,0%), алкоголь (27,0%), тютюн (25,0%). Уживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за такими об'єктами: їжа (37,0% випадків), чай/кава (35,0%), секс (23,0%),

Усереднені показники захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків ГП-1 (n = 50), бали

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення			
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)	вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)	небезпечне вживання (15–19 балів)	залежний стан (20 і більше балів)
Їжа	3,2	10,0	15,0	—
Чай/кава	4,5	9,0	16,0	—
Секс	3,9	8,0	15,5	—
Робота	4,6	9,0	15,5	—
Шопінг	5,4	12,0	16,5	—
Телебачення	3,5	11,0	16,0	—
Інтернет	4,0	10,0	17,0	—
Читання	3,6	9,0	16,0	—
Комп'ютерні ігри	2,1	8,5	16,5	—
Азартні ігри	4,2	9,5	—	—
Алкоголь	5,2	10,0	16,0	—
Тютюн	4,1	11,0	17,0	22,0
Психостимулятори	2,8	8,0	—	—
Канабіноїди	3,5	9,0	15,0	—
Седативно-снодійні препарати	3,2	5,0	15,5	—

робота (25,0%), шопінг (38,0% осіб), телебачення (40,0%), Інтернет (40,0%), читання (48,0%), комп'ютерні ігри (14,0%), азартні ігри (18,0%), алкоголь (47,0%), тютюн (28,0%), психостимулятори (5,0%), канабіноїди (7,0%), седативно-снодійні препарати (5,0%). Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено за об'єктами: їжа (57,0% випадків), чай/кава (63,0%), секс (77,0%), робота (60,0%), шопінг (42,0%), телебачення (50,0%), Інтернет (45,0%), читання (50,0%), комп'ютерні ігри (88,0%), азартні ігри (90,0%), алкоголь (26,0%), тютюн (43,0%), психостимулятори (95,0%), канабіноїди (93,0%), седативно-снодійні препарати (95,0%).

Таким чином, серед жінок ГП-2 проявів АП на рівні залежної поведінки не виявлено за жодним об'єктом адикції. Встановлені випадки небезпечного вживання або вживання зі шкідливими наслідками не мали клінічних ознак та у більшості випадків були зумовлені соціокультурними чинниками, або — як при вживанні седативно-снодійних препаратів та психостимуляторів — необхідністю їх медичного застосування.

Розподіл чоловіків ГП-2 за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини подано у табл. 10. Серед вибірки наявність патологічних станів внаслідок захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини, виражених до рівня *залежності*,

не виявлено за жодним об'єктом, окрім тютюну (26,0% випадків).

Стан *небезпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено у переважної меншості осіб за такими об'єктами: їжа (12,0% випадків), чай/кава (14,0%), секс (13,0%), робота (12,0%), шопінг (12,0%), телебачення (10,0%), Інтернет (11,0%), читання (7,0%), комп'ютерні ігри (14,0%), азартні ігри (18,0%), алкоголь (32,0%), тютюн (26,0%), канабіноїди (2,0%), седативно-снодійні препарати (8,0%).

Стани вживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини були визначені за такими об'єктами: їжа (16,0%), чай/кава (15,0%), секс (17,0%), робота (19,0%), шопінг (15,0%), телебачення (16,0%), Інтернет (17,0%), читання (15,0%), комп'ютерні ігри (14,0%), азартні ігри (15,0%), алкоголь (36,0%), тютюн (35,0%), психостимулятори (4,0%), канабіноїди (9,0%), седативно-снодійні препарати (12,0%).

Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини виявлено у переважної більшості обстежених за всіма об'єктами: їжа (72,0% випадків), чай/кава (71,0%), секс (70,0%), робота (69,0%), шопінг (73,0%), телебачення (74,0%), Інтернет (72,0%), читання (78,0%), комп'ютерні ігри (72,0%), азартні ігри (72,0%), алкоголь (32,0%), тютюн (13,0%),

Таблиця 9

**Розподіл жінок ГП-2 ($n = 50$)
за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини**

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення											
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)			вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)			небезпечне вживання (15–19 балів)			залежний стан (20 і більше балів)		
	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$
Їжа	29	57,0	5,0	19	37,0	4,8	3	6,0	2,4	—	—	—
Чай/кава	32	63,0	4,8	18	35,0	4,8	1	2,0	1,4	—	—	—
Секс	39	77,0	4,2	12	23,0	4,2	—	—	—	—	—	—
Робота	30	60,0	4,9	13	25,0	4,3	8	15,0	3,6	—	—	—
Шопінг	21	42,0	4,9	19	38,0	4,9	10	20,0	4,0	—	—	—
Телебачення	25	50,0	5,0	20	40,0	4,9	5	10,0	3,0	—	—	—
Інтернет	23	45,0	5,0	20	40,0	4,9	8	15,0	3,6	—	—	—
Читання	25	50,0	5,0	24	48,0	5,0	1	2,0	1,4	—	—	—
Комп'ютерні ігри	43	88,0	3,2	7	14,0	3,5	—	—	—	—	—	—
Азартні ігри	41	90,0	2,9	9	18,0	3,8	—	—	—	—	—	—
Алкоголь	13	26,0	4,4	24	47,0	5,0	14	27,0	4,4	—	—	—
Тютюн	22	43,0	5,0	14	28,0	4,5	13	25,0	4,3	—	—	—
Психостимулятори	48	95,0	2,2	3	5,0	2,2	—	—	—	—	—	—
Канабіноїди	47	93,0	2,6	4	7,0	2,6	—	—	—	—	—	—
Седативно-снодійні препарати	48	95,0	2,2	3	5,0	2,2	—	—	—	—	—	—

Таблиця 10

**Розподіл чоловіків ГП-2 ($n = 50$)
за діапазонами шкідливості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини**

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення											
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)			вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)			небезпечне вживання (15–19 балів)			залежний стан (20 і більше балів)		
	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$	n	%	$\pm m$
Їжа	36	72,0	4,5	8	16,0	3,7	6	12,0	3,2	—	—	—
Чай/кава	36	71,0	4,5	8	15,0	3,6	7	14,0	3,5	—	—	—
Секс	35	70,0	4,6	9	17,0	3,8	7	13,0	3,4	—	—	—
Робота	35	69,0	4,6	10	19,0	3,9	6	12,0	3,2	—	—	—
Шопінг	37	73,0	4,4	8	15,0	3,6	6	12,0	3,2	—	—	—
Телебачення	37	74,0	4,4	8	16,0	3,7	5	10,0	3,0	—	—	—
Інтернет	36	72,0	4,5	9	17,0	3,8	6	11,0	3,1	—	—	—
Читання	39	78,0	4,1	8	15,0	3,6	4	7,0	2,6	—	—	—
Комп'ютерні ігри	36	72,0	4,5	7	14,0	3,5	7	14,0	3,5	—	—	—
Азартні ігри	36	72,0	4,5	8	15,0	3,6	7	13,0	3,4	—	—	—
Алкоголь	16	32,0	4,7	18	36,0	4,8	16	32,0	4,7	—	—	—
Тютюн	7	13,0	3,4	18	35,0	4,8	13	26,0	4,4	13	26	4,4
Психостимулятори	48	96,0	2,0	2	4,0	2,0	—	—	—	—	—	—
Канабіноїди	45	89,0	3,1	5	9,0	2,9	1	2,0	1,4	—	—	—
Седативно-снодійні препарати	40	80,0	4,0	6	12,0	3,2	4	8,0	2,7	—	—	—

Усереднені показники захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у жінок ГП-2 ($n = 50$), бали

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення			
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)	вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)	небезпечне вживання (15–19 балів)	залежний стан (20 і більше балів)
Їжа	3,6	10,5	16,2	—
Чай/кава	4,2	10,8	16,1	—
Секс	3,6	8,6	—	—
Робота	4,5	8,4	16,5	—
Шопінг	3,3	8,9	17,4	—
Телебачення	2,7	7,7	16,4	—
Інтернет	3,3	8,2	16,7	—
Читання	2,8	8,3	16,1	—
Комп'ютерні ігри	2,4	7,5	—	—
Азартні ігри	2,3	7,5	—	—
Алкоголь	2,8	8,2	16,1	—
Тютюн	3,2	8,8	17,4	22,0
Психостимулятори	2,3	8,0	—	—
Канабіноїди	2,6	8,4	—	—
Седативно-снодійні препарати	3,3	8,3	—	—

психостимулятори (96,0%), канабіноїди (89,0%), седативно-снодійні препарати (80,0%).

Розподіл усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у жінок ГП-2 подано у табл. 11. Наведені дані свідчать про те, що серед жінок ГП-2 осіб із уживанням об'єктів АП на рівні *залежності* не було. Вираженість стану *небезпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини була меншою, ніж у жінок ОГ та ГП-1 за всіма об'єктами: їжа (середній бал — 16,2), чай/кава (16,1), робота (16,5), шопінг (17,4), телебачення (16,4), Інтернет (16,7), читання (16,1), алкоголь (16,1), тютюн (17,4). Така ж тенденція спостерігалась і щодо вираженості станів уживання зі *шкідливими наслідками* через захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини: їжа (середній бал — 10,5), чай/кава (10,8), секс (8,6), робота (8,4), шопінг (8,9), телебачення (7,7), Інтернет (8,2), читання (8,3), комп'ютерні ігри (7,5), азартні ігри (7,5), алкоголь (8,2), тютюн (8,8), психостимулятори (8,0), канабіноїди (8,4), седативно-снодійні препарати (8,3).

Вираженість відносно *безпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини показує відсутність напруженості адиктивного статусу за усередненими показниками вживання: їжа (середній бал — 3,6), чай/кава (4,2), секс (3,6), робота (4,5), шопінг (3,3), телебачення (2,7),

інтернет (3,3), читання (2,8), комп'ютерні ігри (2,4), азартні ігри (2,3), алкоголь (2,8), тютюн (3,2), психостимулятори (2,3), канабіноїди (2,6), седативно-снодійні препарати (3,3).

Аналіз вираженості проявів АП серед жінок ГП-2 за усередненими показниками вживання усіх об'єктів дав змогу зробити висновок про відсутність у них ознак напруженості адиктивного статусу, що є свідченням наркологічного здоров'я респонденток.

Результати аналізу вираженості адиктивних проявів серед чоловіків ГП-2, здійсненого на основі вивчення її усереднених показників за кожним окремим об'єктом АП, подано в табл. 12. Установлено відсутність адиктивної *залежності* в обстежених чоловіків за усіма об'єктами, окрім тютюну (середній бал — 20,0).

Середня вираженість *небезпечного* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини в зазначеній групі обстежених за різними об'єктами становила: їжа (середній бал — 15,5), чай/кава (15,5), робота (15,0), шопінг (16,0), телебачення (16,0), Інтернет (16,0), читання (15,0), алкоголь (15,0), тютюн (15,0).

Вираженість уживання зі *шкідливими наслідками* за об'єктами була такою: їжа (середній бал — 8,0), чай/кава (8,0), секс (7,0), робота (7,0), шопінг (7,0), телебачення (7,7), Інтернет (7,7), читання (7,7), комп'ютерні ігри (7,0), азартні ігри (7,0),

Таблиця 12

Усереднені показники захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків ГП-2 (n = 50), бали

Об'єкт залежності	Шкідливість захоплення			
	відносно безпечне вживання (0–7 балів)	вживання зі шкідливими наслідками (7–15 балів)	небезпечне вживання (15–19 балів)	залежний стан (20 і більше балів)
Їжа	3,0	8,0	15,5	—
Ча/кава	4,0	8,0	15,5	—
Секс	3,0	7,0	—	—
Робота	4,0	7,0	15,0	—
Шопінг	3,0	7,0	16,0	—
Телебачення	2,0	7,7	16,0	—
Інтернет	3,0	7,7	16,0	—
Читання	2,5	7,7	15,0	—
Комп'ютерні ігри	2,0	7,0	—	—
Азартні ігри	2,0	7,0	—	—
Алкоголь	1,5	7,4	15,0	—
Тютюн	1,5	7,5	15,0	20,0
Психостимулятори	2,0	7,0	—	—
Канабіноїди	2,0	7,0	—	—
Седативно-снодійні препарати	3,0	7,5	—	—

Таблиця 13

Порівняльний аналіз усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у жінок усіх груп, бали

Об'єкт залежності	Усереднені показники		
	ОГ, n = 321	ГП-1, n = 50	ГП-2, n = 50
Їжа	15,7	13,0	7,6
Чай/кава	16,2	13,9	7,8
Секс	14,7	7,9	3,1
Робота	15,0	14,1	7,4
Шопінг	17,2	14,6	7,4
Телебачення	17,1	13,3	6,7
Інтернет	15,9	13,3	7,1
Читання	15,5	12,9	6,8
Комп'ютерні ігри	14,3	7,0	2,5
Азартні ігри	8,4	3,7	2,5
Алкоголь	8,3	8,4	6,8
Тютюн	17,1	14,4	12,9
Психостимулятори	3,0	2,8	2,6
Канабіноїди	8,0	7,0	2,8
Седативно-снодійні препарати	13,2	6,3	2,9

Таблиця 14

Порівняльний аналіз усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у чоловіків усіх груп, бали

Об'єкт залежності	Усереднені показники		
	ОГ, n = 321	ГП1, n = 50	ГП2, n = 50
Їжа	7,9	7,1	6,6
Чай/кава	8,6	7,4	6,9
Секс	8,2	6,9	2,5
Робота	8,9	7,3	6,5
Шопінг	9,5	8,5	6,5
Телебачення	9,1	7,6	6,4
Інтернет	8,1	7,8	6,7
Читання	8,2	7,2	6,3
Комп'ютерні ігри	8,3	6,8	2,3
Азартні ігри	7,9	3,4	2,3
Алкоголь	8,2	7,8	6,0
Тютюн	14,1	13,5	11,0
Психостимулятори	2,8	2,7	2,3
Канабіноїди	7,6	6,9	2,3
Седативно-снодійні препарати	7,2	5,9	2,6

алкоголь (7,4), тютюн (7,5), психостимулятори (7,0), канабіноїди (7,0), седативно-снодійні препарати (7,5).

Відносно *безпечно* захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини характеризувалося такими усередненими показниками за всіма об'єктами: їжа (середній бал — 3,0), чай/кава (4,0), секс (3,0), робота (4,0), шопінг (3,0), телебачення (2,0), Інтернет (3,0), читання (2,5), комп'ютерні ігри (2,0), азартні ігри (2,0), алкоголь (1,5), тютюн (1,5), психостимулятори (2,0), канабіноїди (2,0), седативно-снодійні препарати (3,0).

Отже, можна зазначити, що чоловіки ГП-2 мали кращі, ніж чоловіки інших груп, показники, які характеризували їх адиктивний статус та наркологічне здоров'я.

Наступним етапом роботи було здійснення порівняльного аналізу вираженості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини в обстежених групах жінок, результати якого подано в табл. 13.

Так, вираженість захоплення (або вживання) різними адиктивними об'єктами була достовірно більш значною у жінок ОГ порівняно з обстеженими ГП-1, а саме: сексуальної адикції (майже у 2 рази), комп'ютерної (майже у 2 рази), ігрової (майже у 2 рази) адикцій, а також уживання седативно-снодійних препаратів (майже у 2 рази). При порівнянні показників жінок ОГ та ГП-2 достовірно вищі (майже у 2 рази) показники вираженості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини було виявлено в ОГ практично за всіма об'єктами, окрім тютюну.

Порівняльний аналіз усереднених показників захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у досліджених групах чоловіків подано в табл. 14. Установлено схожість напруженості та наповнення адиктивного статусу в чоловіків ОГ і ГП-1, крім ігрової адикції (усереднена вираженість в ОГ була майже вдвічі вищою, ніж у ГП-1). Порівняння показників ОГ і ГП-2 виявило практично двократне переважання в осіб ОГ вираженості комп'ютерної, ігрової, канабіноїдної адикцій та майже трикратне — сексуальної та седативно-снодійної адикцій.

Результати проведеного дослідження дали змогу зробити такі висновки.

Переважає більшість жінок ОГ продемонструвала захоплення адиктивним об'єктом, виражене до рівня залежності в межах поведінкових та/або фізіологічних адикцій, на відміну від хімічних, лідером серед яких за розповсюдженістю та вираженістю є тютюн. Переважає більшість чоловіків ОГ мали форми АП на рівні вживання зі шкідливими наслідками та небезпечного вживання, що безпосередньо впливали на особистість

та функціонування їхніх дружин, сприяючи прогресуванню у них поведінкових, хімічних й фізіологічних адикцій, а також спричиняли розвиток порушення здоров'я родини.

Подружжя ГП-1 продемонстрували захоплення адиктивним об'єктом, виражене до рівня залежності, у межах поведінкових, хімічних та фізіологічної адикцій, у значно менших кількісних і якісних параметрах, ніж подружжя ОГ. Проте жінок із порушенням здоров'я їх родин можна віднести до зони ризику через високий відсоток захоплених адиктивним об'єктом та/або вживанням речовини на рівні небезпечного та зі шкідливими наслідками. Чоловіки ГП-1, як і чоловіки ОГ мали деструктивні форми АП (на рівні вживання зі шкідливими наслідками та небезпечного), які безпосередньо не впливали на особистість та функціонування дружин, але були підґрунтям порушення здоров'я родини.

У жінок та чоловіків ГП-2 була відсутність напруженості адиктивного статусу. Окремі показники небезпечного вживання та вживання зі шкідливими наслідками не мали клінічних ознак та були обумовлені соціокультурними чинниками.

У жінок ОГ порівняно з обстеженими ГП-1 виявлено значне переважання показників вираженості АП за такими об'єктами: сексуальною, комп'ютерною, ігровою адикціями, а також за вживанням седативно-снодійних препаратів. При порівнянні показників ОГ та ГП-2 достовірно вищі показники вираженості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини у жінок ОГ майже удвічі вищі за всіма об'єктами, окрім тютюну.

Порівняльний аналіз показників у чоловіків ОГ, ГП-1 та ГП-2 дав змогу виділити достовірно вищі показники вираженості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини. Так, переважання в ОГ порівняно з ГП-1 відзначено лише за показниками ігрової адикції (майже у 2 рази). При порівнянні ОГ та ГП-2 достовірно вищі показники вираженості захоплення адиктивним об'єктом та/або вживання речовини було виявлено в ОГ за сексуальною, комп'ютерною, ігровою адикціями, а також уживанням канабіноїдів та седативно-снодійних препаратів.

Отримані дані було покладено в основу роботи нашої системи психологічної корекції та психопрофілактичної підтримки здоров'я сім'ї за наявності АП у жінок.

Список літератури

1. *Волошин П. В.* Стратегія охорони психічного здоров'я населення України: сучасні можливості та перешкоди / П. В. Волошин, Н. О. Марута // Укр. вісн. психоневрології.— 2015.— Т. 23, вип. 1 (82).— С. 5–11.

2. *Юр'єва Н. М.* Гендероспецифічна дезадаптація соціального функціонування у жінок, хворих на параноїдну шизофренію: аналіз феномену та особливості терапії і психосоціальної реабілітації / Н. М. Юр'єва // Укр. вісн. психоневрології.— 2014.— Т. 22, № 2 (79).— С. 139–146.
3. *Ревенко О. А.* Психологічні особливості жінок, які перебувають в умовах хронічного стресу в сім'ї / О. А. Ревенко, І. В. Гаврилюк // Таврический журн. психиатрии.— 2010.— Т. 14, № 2 (51).— С. 105–109.
4. *Фальова О. Є.* Взаємозв'язок самоактуалізації та особливостей психоемоційної сфери у жінок при різних станах сімейної кризи / О. Є. Фальова // Мед. психологія.— 2015.— № 3.— С. 38–42.
5. *Кришталь В. В.* Системная семейная психотерапия нарушений здоровья семьи / В. В. Кришталь // Мед. психологія.— 2007.— Т. 1, № 2.— С. 3–8.
6. *Кришталь В. В.* Любовь и секс как лечебный фактор / В. В. Кришталь // Мед. психологія.— 2006.— № 2.— С. 14–19.
7. *Жданова М. П.* Психотерапия нарушения здоровья семьи при алкоголизме у жены / М. П. Жданова // Укр. вестн. психоневрологии.— 2007.— Т. 15, № 2 (51).— С. 60–67.
8. *Добряков И. В.* Семейный диагноз и семейная психотерапия: учеб. пособ. / И. В. Добряков, И. М. Никольская, Э. Г. Эйдемиллер.— СПб.: Речь, 2007.— 352 с.
9. *Лидерс А. Г.* Семья как психологическая система. Очерки психологии семьи / А. Г. Лидерс.— М., Обнинск: Социн, 2004.— 294 с.
10. Метод комплексной оценки аддиктивного статуса индивида и популяции с помощью системы AUDIT-подобных тестов / И. В. Линский, А. И. Минко, А. Ф. Артемчук [и др.] // Вісн. психіатрії та психофармакотерапії.— 2009.— № 2 (16).— С. 56–70.
11. Аддиктивный статус и метод его комплексной оценки при помощи системы AUDIT-подобных тестов / И. В. Линский, А. И. Минко, А. Ф. Артемчук [и др.] // Психическое здоровье.— 2010.— № 6 (49).— С. 33–45.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ АДДИКТИВНОГО СТАТУСА СУПРУГОВ В СЕМЬЯХ С РАЗНЫМ СОСТОЯНИЕМ ЗДОРОВЬЯ И ЗАВИСИМЫМ ПОВЕДЕНИЕМ У ЖЕН

М. В. САВИНА

Проведен сравнительный анализ аддиктивного статуса супругов в зависимости от состояния здоровья семьи и аддиктивного поведения жен. Установлено, что у женщин увлечение объектом на уровне зависимости наблюдается в рамках поведенческих (физиологических) аддикций. Большинство мужчин продемонстрировали пограничные формы аддиктивного поведения (употребление с вредными последствиями и опасное употребление), которые способствовали прогрессированию у их жен собственных аддикций, нарушений здоровья семьи. Полученные данные легли в основу системы психологической коррекции и психопрофилактической поддержки здоровья семьи при наличии аддиктивного поведения у женщин.

Ключевые слова: аддиктивный статус, женщины, нарушения здоровья семьи.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ADDICTIVE STATUS IN SPOUSES IN FAMILIES WITH VARIOUS HEALTH CONDITIONS AND ADDICTIVE BEHAVIOR IN WOMEN

M. V. SAVINA

A comparative analysis of addictive status in couples depending on the family health condition and addictive behavior of women was done. It was established that admiration of the object on the level of addiction was observed in women within the framework of behavioral (physiological) addictions. The majority of men demonstrated boundary forms of additive behavior (harmful use and use with dangerous consequences) that contribute to the progression in their wives of addictions and family health disorders. The obtained data were used as the basis of psychological treatment systems and psychopreventive support of family health at presence of addictive behavior in women.

Key words: addictive status, women, family health disorders.

Надійшла 29.12.2015